

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

145

Vragen van de leden **Szabó** (VVD), **Spies** (CDA) en **Dubbelboer** (PVDA) aan de minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties over de beveiliging van de stemmachines. (Ingezonden 6 oktober 2006)

- 1
Kent u de uitzending over de beveiliging van stemmachines?¹
- 2
Is het waar dat een gemeente een stemmachine heeft overhandigd aan de medewerkers van deze tv-uitzending? Heeft die gemeente hiermee de wet overtreden?
- 3
Welke procedures zijn er om dit te voorkomen?
- 4
Is het waar¹ dat meer gemeenten niet aan de gestelde beveiligingseisen voldoen? Zo ja, welke beleidsmaatregelen treft u opdat zij wel aan die eisen voldoen?
- 5
Is het waar dat, doordat de beveiliging van stemmachines niet voldoet aan de gestelde eisen, kwaadwillende personen onopgemerkt binnen de opslagplaatsen voor stemmachines dan wel tijdens het transport, de installatie en het gebruik op de verkiezingsdag zelf de software van

de machines kunnen manipuleren? Zo ja, welke maatregelen moeten worden of zijn al getroffen om tijdens de Tweede Kamerverkiezingen van 22 november a.s. fraude op dit punt te voorkomen?

¹ Een Vandaag, 4 oktober 2006.

Antwoord

Antwoord van minister **Nicolaï** (Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties). (Ontvangen 10 oktober 2006)

- 1
Ja.
- 2 en 3
Volgens een mededeling van de Stichting «Wij vertrouwen stemcomputers niet» lijkt één gemeente een stemmachine te hebben uitgeleend en een andere heeft er twee verkocht. Ik kan deze mededeling niet bevestigen of ontkennen. Bij de uitvoering van de in september aan Nedap opgedragen extra beveiligingsmaatregelen, zal dit moeten blijken. Het Kiesbesluit bepaalt dat een stemmachine slechts voor verkiezingen mag worden gebruikt als deze niet eerder voor andere doeleinden dan stemmingen is gebruikt. De betrokken stemmachines mogen niet meer worden gebruikt. Er zijn overigens op dit moment geen wettelijke belemmeringen voor de kennelijk door gemeenten gevolgde handelswijze. In de circulaire aan de

gemeenten d.d. 25 september jl. ter voorbereiding van de Tweede Kamerverkiezingen zijn deze dringend verzocht stemmachines niet aan derden ter beschikking te stellen.

4
In de circulaire aan de gemeenten van 25 september jl. hebben de Kiesraad en ik expliciet aandacht gevraagd voor de noodzaak van veilige opslag. In aanvulling op deze circulaire heb ik de gemeenten op 5 oktober jl. nogmaals gewezen op hun verantwoordelijkheid voor een veilige opslag en transport naar het stemlokaal en voor de beveiliging van de machine gedurende de periode dat deze zich in het stemlokaal bevindt.

5
Ik heb in september opdracht gegeven om alle stemmachines die in bezit en beheer zijn bij de gemeenten nog voor de verkiezingen te controleren op de aanwezigheid van eventuele frauduleuze units. Bovendien zal de herprogrammeerbare unit worden vervangen door een éénmalig te programmeren unit. Daarna zullen deze stemmachines fysiek worden verzegeld. Daarmee is het niet mogelijk ongemerkt de stemmachine te openen. De voorzitter van het stembureau dient op de dag van de stemming te controleren of het zegel intact is. Zo niet kan de stemmachine niet worden gebruikt en moet voor vervanging worden gezorgd. Ik heb

TNO verzocht te controleren of de genomen beveiligingsmaatregelen adequaat zijn. Over de uitvoering van deze en eventuele verdere maatregelen, blijf ik in contact met alle direct betrokkenen, zoals de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB) en de Kiesraad, om er zeker van te zijn dat de maatregelen afdoende zijn. Samenvattend neem ik de volgende maatregelen:

1. Voorafgaand aan de verkiezingen van 22 november 2006 de betrouwbaarheid van de stemmachines vast te stellen, en de door de gemeenten en de fabrikanten gevolgde procedures te doen controleren door TNO;
2. De fysieke toegankelijkheid voor onbevoegden onmogelijk te maken;
3. Een juist gebruik te bevorderen en controleerbaar te maken door openbare protocollering.

Ik heb besloten tot een project waarin de lessen van de kamerverkiezingen zullen worden gevolgd en verwerkt. Dit met het oog op de volgend voorjaar te houden verkiezingen voor de Provinciale Staten. Ten slotte is een project ingesteld om een lange termijn analyse te maken. In dit kader worden de recente analyses en aanbevelingen bezien. U zult nader worden geïnformeerd over het plan van aanpak van deze projectgroep. Ook zullen onafhankelijke (buitenlandse) deskundigen bij dit proces betrokken worden. In het kader van de lange termijn zal ik vooral aandacht besteden aan:

- het uitvoeren van een volledige risicoanalyse van het gehele stemproces;
- maatregelen om de transparantie van het kiesproces voor de burger te vergroten zoals:
 - o de eventuele introductie van openbare broncodes
 - o De voor- en nadelen van een paper trail